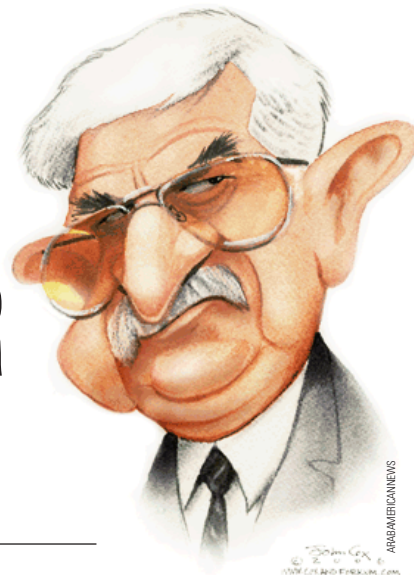

ABBAS GÅR, MEN BLIR

Palestinernes president Mahmoud Abbas sier han ikke vil stille til gjenvalg i januar. Men det er ikke dermed sagt at han går av.

Den 5. november i år erklærte Abbas i en dramatisk pressekonferanse at han ikke vil stille som kandidat til presidentvalget som skal avholdes den 24. januar 2010. Det er noe annet enn å si at han går av. Han vil uansett forbli en del av det politiske persongalleriet gjennom sitt lederskap for frigjøringsorganisasjonen PLO.

Utspillet kom dagen etter at USAs utenriksminister Hillary Clinton kom med uttalelser som kan tyde på at USA vil legge mindre press på Israel i spørsmålet om israelske bosettinger på Vestbredden. Hvorvidt USA og Israel faktisk oppfatter dette som en trussel er en annen sak. En analytiker uttalte på nyhetskanalen Al Jazeera at dette faktisk vil gi Obama-administrasjonen et pusterom.

Det er imidlertid slett ikke sikkert at Abbas vil

lykkes, er det fordi begge parter oppfatter at de har tiden på sin side. Analytikerene Nathan J. Brown ved Carnegie-stiftelsen påpeker at både Fatah og Hamas har større interesse av å se ut som de forhandler, enn de har av komme til enighet. Fatah tror at de med det internasjonale samfunnet i ryggen før eller siden vil røyke Hamas ut av Gaza, og at regjeringen der vil bryte sammen.

Hamas har på sin side gjort det til sitt prosjekt å drive et vellykket statsbyggingssprosjekt i Gaza. De forstår at enhver "dialog" med Fatah ikke er ment å skulle munne ut i politisk innflytelse, men i en frivillig maktavgivelse fra Hamas' side. Samtidig er ingen av partene interessert i å ta skylden for at palestinerne forblir splittet. Så lenge denne splittelsen består, vil det være umulig å avholde valg i både Gaza og på Vestbredden.

Det man eventuelt kan tenke seg er det avholdes valg bare på Vestbredden. I teorien vil et slikt valg gi styret der en slags demokratisk forankring som det mangler i dag. Dette fordrer imidlertid høy valgdeltagelse, noe som er svært vanskelig å se for seg. Et slikt valg vil bidra til å befeste splittelsen mellom Gaza og Vestbredden. Den som stiller som presidentkandidat i et slikt valg vil med all sannsynlighet være politisk død for alle andre enn Israel og det internasjonale samfunnet.

SPLITTET, PALESTINSK PARLAMENT

Det er ikke første gang Abbas utsteder dekreter om nyvalg. Dette gjorde han også i desember 2006, etter gjentatte trusler om det samme i kjølvannet av valget som brakte Hamas til regjeringssmak. Den gangen var trusselen om nyvalg rettet mot Hamas i forbindelse med mislykkede forhandlinger om en samlingsregjering. Denne gangen er det litt mer uklart om Abbas retter seg til amerikanerne og Israel, eller til sine egne. I talen oppga han imidlertid Hamas' avvisning av en samlingsavtale som en av årsakene til at han ikke vil ta en ny presidentperiode.

Dersom Abbas faktisk går til det steg å trekke seg uavhengig av om et valg finner sted eller ikke, skal han rent teknisk erstattes av parlamentets speaker i seksti dager, inntil nye valg kan holdes. Dette vervet er per i dag besatt av Hamas-parlamentariker Aziz Dweik, som kom til låst dør etter å ha sluppet ut av israelsk fengsel. Altså eksisterer dette alternativet kun i teorien, med mindre Hamas ser seg tjent med å gå med på nyvalg. Forutsetningen for det er, som allerede nevnt, reell politisk makt.

Formelt sett skal også presidentens oppsigelse godkjennes av to tredjedeler av parlamentet. Det palestinske parlamentet er for øvrig effektivt splittet og

eksisterer nærmest kun på papiret. I Gaza har Hamas-blokken erstattet sine fengslede representanter med nye representanter og er i kraft av sitt store flertall såkalt beslutningsdyktige. Hamas-"parlamentet" har holdt sesjoner, men driver primært symbolpolitikk. For eksempel har de vedtatt en krigsforbryterlov som gjør det mulig å trekke israelske krigsforbrytere for retten i Palestina. Vi skal ikke se bort fra at de med glede godtar presidentens oppsigelse, men på den annen side mener jo de at president Abbas sin presidentperiode lovlig sett gikk ut for et år siden, da det var fire år siden han ble valgt. Igjen vil mulighetene for nyvalg avhenge av betingelsene for Hamas politiske deltagelse både før, under og etter valget.

OPPLØSE DEN PALESTINSKE SELVSTYREMYNDIGHETEN OG LA PLO TA OVER?

Det parlamentariske arbeidet på Vestbredden er suspendert. I stedet er det opprettet en ad hoc-komitè som utarbeider lovforslag i tett konsultasjon med alle relevante ministerier. Alle saker som ikke er presserende utsettes til demokratiske prosedyrer er gjenopprettet. Forutsetningen er imidlertid palestinsk forsoning og gjenopprettelsen av et konstitusjonelt styre både i Gaza og på Vestbredden. Prisen for det er reell politisk innflytelse til Hamas, med mindre de plutselig opplever et massivt frafall blant sine tilhengere. Så lenge palestinere til og med på Vestbredden vitser om at PLO-formann Abbas ikke stiller til gjenvalg fordi han ikke lenger har plass til alle bilene og pengene han har ervervet seg gjennom korrupsjon, virker dette lite sannsynlig.

Ett alternativ kan være å oppløse hele Den palestinske selvstyremyndigheten og isteden la den palestinske frigjøringsbevegelsen PLO ta over, noe flere palestinske politikere og analytikere gjentatte ganger har oppfordret til. PLO er det imidlertid Abbas som leder, så da er det vanskelig å se hva som i praksis endrer seg. Overføringene til selvstyremyndigheten går allerede gjennom en PLO-konto som Vestbreddens satsminister Salam Fayyad (uavhengig) disponerer. I etterkant av det militære nederlaget i Gaza var det en kort periode også populært blant statsoverhoder å forholde seg til Abbas som palestinernes leder i egenskap av PLO-formann.

En annen mulighet dersom Abbas trekker seg er at styret på Vestbredden halter videre med Fayyad som statsminister, men uten president. Som leder for PLO vil Abbas kunne gi Fayyad omtrent den samme ryggdekningen som han gir i dag. Igjen er det vanskelig å se hva som reelt sett vil endre seg, utover eventuelt navneskiltet på presidentens dør.

«Et palestinsk valg i dagens politiske situasjon er verken praktisk eller politisk mulig»

forsvinne fra presidentkontoret med det aller første. Dersom det skal ligge krutt i et løfte om ikke å lansere sitt kandidatur, må valg faktisk finne sted. Tross presidentens dekret i oktober, er det i realiteten nær umulig å forestille seg at det vil avholdes valg i Palestina i overskuelig fremtid. Dermed kan Abbas bli sittende uten å gå tilbake på sitt ord om ikke å stille til nyvalg.

Et palestinsk valg i dagens politiske situasjon er verken praktisk eller politisk mulig. Det er logistisk umulig fordi Hamas har kontroll over Gazastripen, og det er politisk umulig fordi Hamas ikke kommer til å stille uten en reell sjanse til politisk innflytelse gjennom regjeringdeltagelse, dersom et eventuelt valgresultat tiliser det. Selv om Hamas' popularitet har sunket siden de tok makten militært i Gaza i juni 2007, er de helt klart en politisk aktør å regne med.

SPLITTEN MELLOM FATAH OG HAMAS UMULIGGJØR VALG

Helt siden de fatale junidagene i 2007 har Fatah og Hamas "forhandlet" om palestinsk samling. Når dette ikke har

TEKST:
Tonje Merete Viken (f.1973) har skrevet en masteroppgave om palestinsk konstitusjonsutvikling ved Universitetet i Oslo.